

GALIMŲ PAVOJŲ IR RIZIKOS VEIKSNIŲ, BENDRŲJŲ SAUGOS REIKALAVIMŲ ATLIEKANT DARBUS VEIKIANČIUOSE GAMTINIŲ DUJŲ PERDAVIMO SISTEMOS OBJEKTUOSE (ĮRENGINIUOSE) IR (AR) JŲ APSAUGOS ZONOJE ATMINTINĖ

1. Prieš pradėdant atlikti darbus, teikti paslaugas arba vykdyti kitą veiklą veikiančiuose gamtinių dujų perdavimo sistemos objektuose (įrenginiuose) ir (ar) jų apsaugos zonoje visi asmenys turi susipažinti su šia atmintine.
2. Pavojingi ir kenksmingi veiksniai atliekant darbus gamtinių dujų perdavimo sistemos objektuose:
 - 2.1. dujų–oro mišinio užsidegimai ar sproginimai;

Paaiškinimas. Gamtinės dujos neturi kvapo, spalvos, lengvesnės už orą, nenuodingos, degios ir sprogios. Mažiausioji dujų užsiliepsnojimo koncentracija (mažiausias dujų kiekis dujų-oro mišinyje, kai dujos gali užsiliepsnoti), esant normalioms sąlygoms (0° C) yra 5 % (apatinė sprogimo riba), o didžiausioji – 15 % (viršutinė sprogimo riba). Čia nurodyti dujų tūrio procentai ore;
 - 2.2. odorantas;

Paaiškinimas: etilmerkaptanas - naudojamas suteikti gamtinėms dujomis kvapą, tai nuodingas, degus, bespalvis skystis, kurio virimo temperatūra 37°C. Odorantas turi labai nemalonų, intensyvių kvapą, net nedideli jo kiekiai sukelia galvos skausmus ir vėmimą. Didesnės odoranto koncentracijos veikia kaip nuodai, pažeidžiant nervų sistemą, prasidedant traukuliams, paralyžiui ar sukeliant mirtį. Didžiausia leistina odoranto garų koncentracija ore yra ne daugiau kaip 1,0 mg/m³. Naudojamas dujų skirstymo stotyse.
 - 2.3. mašinų ir mechanizmų, įrenginių besisukančios ir judančios dalys;
 - 2.4. elektros srovė;
 - 2.5. kritimas iš aukščio arba grunto užgriuvimas iškasose;
 - 2.6. daiktų griuvimas, kritimas iš aukščio (atliekant darbus iškasose, šuliniuose);
 - 2.7. buvimas vienoje judėjimo zonoje pėsčiųjų ir transporto priemonių;
 - 2.8. rentgeno spinduliai;

Paaiškinimas. Magistralinio dujotiekio vamzdžiai yra suvirinami, o suvirinimo kokybė tikrinama siūles peršviečiant rentgeno aparatu (rentgeno spinduliais). Kad būtų išvengta radioaktyvaus apšvitinimo šviečiant rentgeno aparatu, žmonėms leidžiama būti ne arčiau kaip 40 m nuo jo, išskyrus aparatą aptarnaujantį personalą;
 - 2.9. jonizuojantys spinduliai;
 - 2.10. užkrėtimas įkandus gyvūnams, erkėms;
 - 2.11. gamybinės dulkės;
 - 2.12. pelkėtos vietovės;
 - 2.13. kenksmingos cheminės medžiagos, garai, dujos, aerozoliai;
 - 2.14. ergonominiai veiksniai;
 - 2.15. triukšmas (dujų išleidimo metu arba dujų skirstymo (kompresorių) stotyse).

Darbuotojų sauga ir sveikata

3. Darbų vadovas ar kitas atsakingas asmuo, organizuodamas darbus veikiančiuose gamtinių dujų perdavimo sistemos objektuose ar jų apsaugos zonoje privalo sudaryti saugias sąlygas darbus atliekantiems darbuotojams bei užtikrinti, kad atliekamas darbas nesukeltų pavojaus aplinkiniams.
4. Atliekant darbus turi būti laikomasi darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, turi būti įrengtos kolektyvinės saugos priemonės, o darbuotojai aprūpinti tinkamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis, apsaugančiomis nuo pavojų ir rizikos veiksnių.
5. Visais atvejais atliekant darbus potencialiai sprogioje aplinkoje, juos atliekantys darbuotojai privalo antistatinius darbo drabužius, avėti kibirkščiavimo nesukeliantį avalynę, naudoti kibirkščiavimą nesukeliantį įrankius.

6. Darbų vykdymo metu darbuotojai privalo dirbti tik su tvarkingais įrankiais apsauginėmis priemonėmis ir prietaisais. Dirbant šalia potencialiai pavojingų įrenginių, potencialiai sprogoje aplinkoje vaikščioti tik tam skirta vieta.
7. Darbo aplinkoje susidarius pavojingoms aplinkybėms, netikėtai nepalankiai pasikeitus technologijai, organizacinėms, meteorologinėms sąlygoms arba jeigu negalima įvykdyti instrukcijoje ar paskyroje nustatytų reikalavimų, darbų vadovas turi nedelsiant sustabdyti darbų vykdymą. Tęsti darbus galima tik pašalinus gedimus ir nepalankias aplinkybes bei užtikrinus darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus.
8. Veikiančiame gamtinių dujų perdavimo sistemos objekte atliekantis darbus darbuotojas turi imtis priemonių pagal galimybes bei kompetenciją šalinti priežastis ir gedimus, galinčius sukelti traumas, avarijas, apie tai nedelsiant informuoti darbų vadovą.
9. Veikiančiame gamtinių dujų perdavimo sistemos objekte suvirinti, pjauti metalą dujomis ir elektra, naudoti atvirą ugnį tik gavus tiems darbams paskyrą-leidimą. Šie darbai atliekami pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. A1-262 įsakymu „Darbuotojų, dirbančiųjų potencialiai sprogoje aplinkoje saugos nuostatus“. Paskyras-leidimus išduoda darbus atliekančios įmonės vadovo įsakymu įgalioti asmenys.
10. Visi žemės kasimo darbai atliekami vadovaujantis „Saugos reikalavimais atliekant žemės kasimo darbus magistralinio dujotiekio vamzdyno apsaugos zonoje“.

Gaisrinės saugos reikalavimai

11. Atsakingas už gaisrinę saugą darbuotojas gamtinių dujų perdavimo sistemos objektuose, kuriuose yra atliekami darbai, privalo:
 - 11.1. kontroliuoti gaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų vykdymą dirbant darbus ar teikiant paslaugas;
 - 11.2. nutraukti atliekamus darbus, jeigu jie gali sukelti gaisrą ar sprogamą;
 - 11.3. aprūpinti darbo vietas reikiamomis gaisro gesinimo priemonėmis, nurodomaisiais, įspėjamaisiais bei gaisrinės saugos ženklais. Įėjimai į vietas, kur gali susidaryti potencialiai sprogi aplinka turi būti žymimi ženklu;
 - 11.4. kilus gaisrui objekte, kol atvyks priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, organizuoti gaisro gesinimą, žmonių ir turto evakuaciją;
 - 11.5. žinoti pastatų, statinių, technologinių procesų, gamybos įrenginių, laikomų, naudojamų ir gamybos procese susidarantių (išsiskiriančių) medžiagų pagrindines pavojingumo charakteristikas.
12. Kiekvienas fizinis asmuo esantis Bendrovės patalpose, pastatuose, statiniuose ir teritorijose privalo:
 - 12.1. žinoti savo darbo vietoje esančių gaisro gesinimo, ryšio ir signalizacijos priemonių išdėstymo vietas, mokėti tomis priemonėmis naudotis;
 - 12.2. savo veiksmais ar neveiklumu nesudaryti sąlygų gaisrui kilti ar jam išplisti.
13. Rūkyti leidžiama tik tam skirtose vietose.
14. Objektų teritorijoje rūkyti ir naudoti atvirą ugnį (išskyrus suvirinimo, pjovimo darbus) draudžiama. Vietose, kuriose gali susidaryti potencialiai sprogi aplinka, draudžiama naudoti įrenginius, įrankius bei kitus daiktus, galinčius įskelti kibirkštį.
15. Veikiančių objektų teritorijos darbo aplinka pagal vietų, kuriose gali susidaryti sprogi aplinka klasifikavimą, priskiriama 2 zonai. Dirbant potencialiai sprogoje aplinkoje, darbo priemonės, darbo įrenginiai, prietaisai bei apsauginės priemonės (sistemos) gali būti naudojami tik tada, kai gamintojo pateiktuose jų naudojimo dokumentuose yra nurodyta, kad juos galima saugiai naudoti potencialiai sprogoje aplinkoje. Kopėčių galai privalo būti su guminiiais antgaliais, kad

- neįskeltų kibirkšties. Priemonės, naudojamos darbo vietos apšvietimui privalo būti su CE žymėjimu ir tinkančios saugiai naudoti sprogioje aplinkoje bei atitikti teisės aktų nuostatas.
16. Įvažiavimas į veikiančio gamtinių dujų perdavimo sistemos objekto teritoriją galimas tik su leidimais. Visi automobiliai ir statybos technika turi būti techniškai tvarkingi.
 17. Deginti tepaluotas valymo atliekas, šiukšles, žolę ir pan. (turi būti laikomos uždaruose nelaidžiuose konteneriuose, kurie pripildyti priduodami atliekų tvarkytojui).

Įvykus dujų – oro mišinio sprogamui, gaisrui

18. Elgtis ramiai, nesutrikinti, realiai įvertinti susidariusią situaciją ir nedelsiant pranešti Sistemos valdymo centrui.
19. Iškviešti specialiąsias tarnybas bendru pagalbos telefonu 112, fiksuoto ryšio telefonais: ugniagesius gelbėtojus - 01; Telia tinkle - 101; Bitė ir Tele2 - 011; policiją - 02; greitąją medicinos pagalbą - 03.
20. Evakuotis į saugią vietą.
21. Suteikti nukentėjusiems pirmąją pagalbą.
22. Gaisrą gesinti turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis. Gaisro gesinimo priemonės – milteliniai (ABC, BC tipo) bei angliarūgštiniai gesintuvai, nedegus audeklas, smėlis. Elektros įrenginius, turinčius įtampos (iki 1000 V), veiksmingiausia gesinti dujų ir miltelių ABC klasės gesintuvais. Gaisro gesinimo priemonės, kurių naudoti nerekomenduojama – putų gesintuvai, vanduo. Vandens srovė gali būti panaudota uždarymo įtaisams bei vamzdynamics aušinti.
23. Asmenys, išgirdę garsinį signalą, informuojantį apie kilusį gaisrą, turi nedelsdami išeiti iš patalpos (objekto teritorijos) evakuaciniu išėjimu.
24. Evakuaciniai išėjimai yra pažymėti pakabintuose evakuacijos planuose ir žymimi ženklais.
25. Esant pavojui, kad nuo gaisro gali nukentėti materialinės vertybės, baigus darbuotojų evakuaciją, turi būti organizuojama materialinių vertybių išnešimas į saugią zoną.
26. Prieš gesinant elektros įrenginį, būtina išjungti įtampą degančiame ir šalia esančiame elektros įrenginyje. Jeigu nesuveikia automatiniai saugikliai, elektros tiekimą degančiam įrenginiui reikia išjungti rankiniu būdu (elektros skydinės dislokacijos nurodytos evakavimo plane). Jeigu to padaryti negalima, iki 1000 V veikiančius elektros įrenginius galima gesinti miltelių gesintuvais ir angliarūgštiniais gesintuvais.

Pirmoji pagalba

27. Pirmosios pagalbos priemonės užtroškimo dujomis atveju:
 - 27.1. užtroškimo dujomis požymiai - bendras silpnumas, galvos skausmas, pykinimas, vėmimas, gali kisti odos ir gleivinės spalva, gali kisti (dažnėja arba retėja) pulsas, kvėpavimas, nukentėjusysis greitai praranda sąmonę, gali prasidėti traukuliai;
 - 27.2. išeiti, išnešti nukentėjusį iš uždujintos patalpos;
 - 27.3. atsagstyti apykaklę, pasirūpinti, kad patektų gryno oro;
 - 27.4. jei nukentėjusysis nesąmoningas, paguldyti ant šono, pasirūpinti, kad neužspringtų (jei vemia);
 - 27.5. esant reikalui daryti dirbtinį kvėpavimą bei išorinį širdies masažą;
 - 27.6. nepagerėjus savijautai, skubiai kviešti greitąją medicinos pagalbą, vežti į gydymo įstaigą.
28. Pirmosios pagalbos priemonės apsinuodijus odorantu:
 - 28.1. išnešti iš pavojingos aplinkos. Apsinuodijimo simptomai gali pasirodyti po kelių valandų. Nepalikti nukentėjusį be priežiūros;

- 28.2. įkvėpus – nedelsiant kviesti gydytoją. Jei darbuotojas netekęs sąmonės, paguldyti į stabilią padėtį;
 - 28.3. patekus ant odos – nedelsiant nusivilkti užterštus drabužius. Odą gerai nuplauti vandeniu. Nuvilkti suterštus drabužius;
 - 28.4. patekus į akis – nedelsiant gerai praplauti akis tekančiu vandeniu. Išimti kontaktinius lęšius, jei jie naudojami. Plaunamos plačiai atmerktos akys. Saugoti nepažeistą akį. Jei akių dirginimas tęsiasi, kreiptis į gydytoją;
 - 28.5. prarijus – išskalauti burną. **Neskatinti** vėmimo. Neduoti pieno ar alkoholinių gėrimų. Nukentėjusį nedelsiant nuvežti į ligoninę.
-